

Cien Jamie kolīdi, draugi,

no sirds visus sveikt Vietvārdu dien!

Vietvārdi ir tik ierastam mums ikdienas dzīves sastāvdaļa, ka parasti mēs par tiem pat paši nepiedomājam, ja vien neatgādāsim kādu nopietnā kļūme. Piemēram, kādai vietai ir vairāki nosaukumi un nezinām, kuru no tiem izmantot, vai arī – nav skaidrs, kāds vietvārds apzīmē mūsu interesējošo reģionu. Tātad vietvārda adreses funkcija. Otrā gīti svarīgā vietvārdu funkcija atklājas, ja kāds mēģina pārdot vietu, kurai ir vairāgs, vēsturisks nosaukums, kas tādējādi tiek zaudēti – vietu nosaukumi ir kolektīvas atmiņas avots. Abas šīs vietvārdu funkcijas ir svarīgas un debates par vietvārdiem bieži vien ir visai emocionālas. Nedaudz komisks vietvārdu strīds nesen notika Igaunijā, Tartu. Tur kādas šīrsielas iedzīvotājiem, pārsvarā turgiem āudm, gīti nepatika vārds *Madruse tänav* (Matrožu iela) ko tāi piešīrusi pašvaldība. Viņuprāt, šīds nosaukums nebija pietiekami cienījams, jo blakus esošās ielas saucās *Kapteni* (Kapteiņu iela) un *Lootsi* (Loņu iela). Viņi ne tikai sūdzējās, bet pat griezās ties, lai cīnītos par savām tiesībām.

Tādātas ir tikai pareizi, ka par vietu nosaukumu jautājumiem tiek runāts pašītam vēltīdienī. Un ne tikai par vietvārdu izpīti, bet arī par gīti praktiskām lietām, kā, piemēram, jaunu vārdu veidošana un oficiālo vietvārdu apstiprināšana. Svarīgī ir arī pievīrst uzmanību cilvēkiem, kuri nodarbojas ar vietu nosaukumiem, tostarp dažādu institūciju un pašvaldību amatpersonām.

Jautājumi par vietu nosaukumiem un tātad arī strīdi par tiem iet ārīpri valstu robežām. Pa daigītdī, lai risinātu šīdus jautājumus, bet galvenokārt tomēr – lai izstrīdātu un ievīestu vispārījus principus un ieteikumus vietvārdu izmantošanī, ir izveidota pašā starptautiskā organizācija – Apvienoto Nāciju Organizācijas eogrīfisko nosaukumu ekspertu grupa (saīsinājums no angļu valodas UNGEGN). Tās dalībnieki reizi divos gados tiekās, lai diskutētu par šīm

liet m un mekl tu risin jumus. Ik p c pieciem gadiem notiek ANO eogr fisko nosaukumu standartiz cijas konferences, kas sagatavotos ieteikumus laiž klaj k ANO rezol cijas. Rezol cij s tiek uzsv rts, cik svar gi ir ieviest valsts programmu eogr fisko nosaukumu standartiz cijai, noteikt par vietv rdu standartiz ciju atbild g s instit cijas, izstr d t šo jomu regul jošus normat vos aktus, izveidot l dzek us korektas ofici l s vietv rdu inform cijas izplat šanai, piem ram, kartes, katalogus un datub zes. Standartiz ti vietu nosaukumi ir nepieciešami tautskaitei un statistikai, kadastram, vides aizsardz bai, rk rtas pal dz bas sniegšanai kr zes situ cij s un miera nodrošin šanai, kartogr fijai un navig cijai. ņoti svar gs princips ir, ka tikai katras valsts (t.i. nacion laj l men) apstiprin tie ofici lie vietv rdi ir pamats eogr fisko nosaukumu starptautiskajai standartiz cijai. Piem ram, tikai Latvija var apstiprin t nosaukumus objektiem t s teritorij un vienlaic gi tie ir ar starptautiskie nosaukumi, neviens cits nav ties gs tos main t.

Tom r ir vietv rdi, kas neatbilst šim noteikumam, un tos sauc par **ekson miem**. Ekson mi ir vietv rdi valod , kas netiek izmantota attiec gaj valst . Piem ram, *Riia* ir igau u valodas ekson ms R gai, bet *T rbata* (kas gan nu jau novecojis) ir latviešu valodas ekson ms Tartu, *Ro u sala* ir latviešu valodas ekson ms Ruhnu. Ir visp r js ieteikums ekson mu lietošanu ierobežot un jaunus ekson mus nerad t. Lai gan tiek atz ta ekson mu kulturv sturisk v rt ba, to lietošana tom r var rad t p rpratumus sazi .

UNGEGN darb bas jom ir ar valstu nosaukumi, topon mikas terminolo ija, vietv rdu datub zes un katalogi, vietv rdu standartiz cija, latiniz cijas sist mas, topon mikas kursi, vietv rdu izruna un vietv rdi k kult ras mantojums, UNGEGN publicit te un finans jums, vietv rdu standartiz cijas darba nov rt šana un ANO rezol ciju stenošana. Lab kai darba organiz cijai valstis ekspertu grupas ietvaros ir sadal tas noda s – p c valodas vai eogr fisk s

atrašanās vietas. Kopš 1992. gada pastāv UNGEGN Baltijas nodaļa, kurā šobrīd ir piecas dalībvalstis: Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija un Krievija.

Latvija, manuprāt, ir visaktīvākā šīs nodaļas dalībvalsts jau kopš tās izveidošanas. Domāju, ka daļi par to jāpateicas arī pašajai lietišķās topomikas struktūrvienībai – Topomikas laboratorijai, kurai nav ekvivalentu citās Baltijas valstīs. Tas ir bijis priekšnoteikums sistemātiskam darbam ar vietvrdiem tieši praktiskajās aspektos. Vienmēr esmu apbrīnojies Topomikas laboratorijas spēju iedziļināties problematikā un reiz arī veikt darba apjomgumu. Man viens no spilgtākajiem mūsu kopīgās vēstures notikumiem ir Topomikas kursi Rīgā 1997. gadā. Tas neapšaubami bija brīdis, kad Latvija veiksmīgi iepazīstināja ar sevi UNGEGN aprindās, jo šajosursos kā lektori piedalījās daudzi ievērojami eksperti no ASV, Kanādas, Somijas, Norvēģijas un Zviedrijas un ar viņiem nodibinātie kontakti bija paliekoši. Mēs, UNGEGN Baltijas nodaļas vietvrdi eksperti, esampulcējušies Latvijā pavisampiecas reizes, un ikreiz šīs tikšanās ir bijušas lieliski un arsirsnīgū viesmīlību organizētas.

Lai gan šoreiz tas ir nacionāls pasākums, varbūt ir paši svarīgi, ka tas apvieno dažādus cilvēkus, gan ekspertus, gan interesentus. Es ceru, ka Vietvrdi diena, līdzīgi kā tas ir Igaunijā, kļūs par tradīciju arī Latvijā. Un, kas zina, varbūt nākotnē mēs svinīsim vispasaules Vietvrdi dienas. Ideja jau ir tikusi apspriesta ekspertu grupā, un esmu pārliecināts, ka mēs no visas sirds varēsim to atbalstīt.

Novēlu veiksmīgas dienas diskusijās.